
ACTE D'INVESTIDURA
DE DOCTOR *HONORIS CAUSA*

AL:

Dr. Hans Siggaard Jensen,
professor de filosofia de la ciència
i director del programa de recerca educativa

Departament d'Educació
Universitat d'Aarhus /
Campus de Copenhaguen

Edita: Universitat Ramon Llull

Rector: Dr. Josep Maria Garrell

Coordinació Editorial i Compaginació:
Gabinet de Comunicació i Relacions Institucionals

Disseny:
TURN - Enric Maria

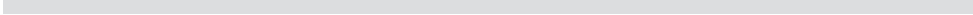
Impressió i Enquadernació:
Pressing, S. L.

Barcelona, novembre de 2013

Dipòsit legal: B.27069-2013

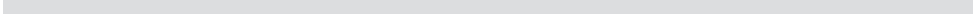
SUMARI

- 1 Acta de nomenament del Dr. Hans Siggaard Jensen com a doctor *honoris causa* de la Universitat Ramon Llull. Pàg. 5
- 2 Elogi dels mèrits del Dr. Hans Siggaard Jensen, a càrrec del Dr. Alfons Sauquet, degà de l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses ESADE-URL. Pàg. 7
- 3 Encomium on Dr. Hans Siggaard Jensen's merits, delivered by Dr. Alfons Sauquet, Dean of ESADE-URL. Pàg. 19
- 4 Speech by Dr. Hans Siggaard Jensen, Professor of The Philosophy of Science and Director of the Education Research Centre, Aarhus University/Copenhagen Campus Pàg. 31
- 5 Discurs del Dr. Hans Siggaard Jensen, professor de filosofia de la ciència i director del programa de recerca educativa de la Universitat d'Aarhus / Campus de Copenhaguen Pàg. 41
- 6 Discurs del Dr. Josep Maria Garrell, rector de la Universitat Ramon Llull Pàg. 53

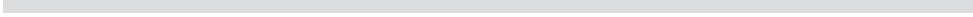
ACTA DE NOMENAMENT
DEL DOCTOR HANS SIGGAARD JENSEN
com a doctor *honoris causa* de la
Universitat Ramon Llull

La Junta de Govern de la Universitat Ramon Llull,
a proposta de l'Escola Superior d'Administració i
Direcció d'Empreses ESADE de la URL, en la sessió
del 16 de maig de 2013, va prendre l'acord de
concedir el grau de doctor *honoris causa*
de la Universitat Ramon Llull al
Dr. Hans Siggaard Jensen

ELOGI DELS MÈRITS
DEL DR. HANS SIGGAARD JENSEN,
A CÀRREC DEL DR. ALFONS SAUQUET,
DEGÀ DE L'ESCOLA SUPERIOR
D'ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ
D'EMPRESSES ESADE-URL

De tots els actes que tenen lloc en una institució acadèmica, la concessió d'un doctorat *honoris causa* és, sens dubte, el més familiar. Es tracta d'una invitació a formar part d'una comunitat, d'una fraternitat, que se sent i viu unida per un desig que es remunta a fa més de vint-i-cinc segles al món occidental: el desig de saber.

I així com aquest acte íntim de benvinguda es dona entre aquells per als quals el saber és el seu desig, i així ho exhibim al món amb aquestes ensenyes i robes, aquest acte hauria de ser doblement joiós perquè, amb la benvinguda que avui donem a un nou membre de la nostra comunitat universitària, reconeixem algú que ha dedicat la seva llarga i fructífera vida acadèmica precisament a això, a furgar en les entranyes del saber i del coneixement, tractant de comprendre'n la condició de possibilitat i la funció al llarg de la història.

Tanmateix, la seva condició acadèmica no se circumscriu a la seva producció. Em referiré, doncs, a dos aspectes més: el seu interès per la pràctica i la seva activitat docent.

I

El projecte intel·lectual de Jensen és tan ambiciós com sostingut en el temps. Bascula entre l'epistemologia, la història del desenvolupament de la ciència o la història del concepte de coneixement. Jensen ens lloga una contribució acadèmica tan nodrida com complexa. I per bé que estaria ben justificat donar-ne compte amb detall, en la mesura que seria una prova de l'esforç i dels assoliments acomplerts, opto per ressaltar algunes de les seves ocupacions i de les idees amb què treballa i construeix.

A Jensen l'ocupa el que aquí tots donem per descomptat: conèixer. Li preocupa la descripció del procés; li preocupa determinar-ne les condicions de possibilitat, el descobriment i la seva justificació, i, eventualment, quin sentit té avui fer-se aquesta pregunta. Una forma

de contestar-la ha estat examinar el concepte del coneixement al llarg de la història, especificant els supòsits en què s'ha articulat.

Jensen s'ha preguntat, doncs, per l'evolució del coneixement científic, traçant la seva història des de l'ideal platònic de veritat immutable, fins a la veritat evident de la lògica, una veritat que ha estat dominant pràcticament fins a la introducció de l'empirisme com a base de la ciència.

Ha resseguit els avenços decisius que s'han produït particularment a partir del segle XVIII, moment en què s'avança decididament en el desenvolupament dels ideals il·lustrats en els processos d'institucionalització, que porten a la creació de les universitats humboldtianes, fonamentades en la rellevància de la recerca.

L'auge de la ciència es desenvolupa també en centres específics de recerca. En conseqüència, la mateixa ciència i els seus desenvolupaments esdevenen un fenomen singular. En aquesta història, nous i diferents processos sancionen el que pot anomenar-se *coneixement*, es configura un *ethos* científic i es descarten formes de coneixement tradicionals fins aleshores, com l'art (la veritat interpretada) i la religió (la veritat revelada).

Malgrat que cada vegada es va eixamplant més la distància entre els plantejaments tradicionals del coneixement i el nou mètode científic, a principi del segle XIX es produeix un darrer gir desesperat per restituir la unitat. Tanmateix, ja és una batalla perduda, de manera que a l'enginyer i auditor de mines Friedrich Philipp von Hardenberg només li quedava esperar la caiguda del Sol per transmutar-se en Novalis i defensar una religió universal als seus *Himnes a la Nit* [*Hymnen an die Nacht*], entre d'altres obres.

A més de l'art i la religió, en aquest procés fundacional, les disciplines clàssiques de la dialèctica i la lògica, com també la retòrica –afegida pels humanistes renaixentistes–, són desplaçades pel nou i reverencial respecte als fets.

És el moment de l'auge de noves professions que, emparades en el coneixement derivat de la recerca, prenen el control de diversos àmbits de l'experiència privada i la transfereixen a noves institucions, com els hospitals o la universitat moderna.

Els grans avenços de la ciència al segle xx l'emparellen eventualment amb l'economia i amb el desenvolupament (o el poder). És a dir, el desenvolupament científic adquireix una importància estratègica i, en aquest estadi de maduresa, es farà més atenció a la dimensió social de la construcció científica. Conceptes com l'estil de pensament i el *collective thinking* anticiparan els estudis sobre els paradigmes científics. I la maduresa d'aquesta perspectiva acabarà consagrant descripcions dels avenços científics que presten atenció a les dinàmiques de justificació, com les de Kuhn i Lakatos, entre d'altres.

Avui, doncs, la ciència com a fenomen es pot abordar des d'una perspectiva múltiple. (1) La ciència com a recerca d'una veritat immutable; (2) la ciència entesa com un conjunt de mètodes i processos que s'inspiren en la biologia evolutiva; (3) la ciència com una forma d'interacció en una estructura social específica; (4) la ciència com a poder; (5) la ciència des del punt de vista econòmic, i (6) la ciència com a economia del pensament.

D'entre aquestes perspectives, Jensen s'ha fet ressò de l'esclerida divisió contemporània dels modes de producció de coneixement (Gibbons *et al.*, 1994; Nowotny *et al.*, 2001) segons la qual el mode tradicional de creació de coneixement en una disciplina científica es completa amb un mode de producció de coneixement emergent que difereix fonamentalment de l'anterior o clàssic. Si, en el primer mode, els problemes sorgeixen en el marc de disciplines ben establertes, en el mode emergent o mode 2, els problemes sorgeixen en el context de la seva aplicació i la producció de coneixement és transdisciplinària en origen.

Ambdós modes, tanmateix, coexisteixen, i el laboratori com a centre de producció de coneixement no desapareix. Al laboratori, la relació amb l'objecte de coneixement és baconiana; la naturalesa ha de ser preguntada, com un convicte a la torre de Londres –el qual, si fos interrogat adequadament, confessaria els seus secrets. Aquest continua essent el domini de les ciències naturals, i potser també de la lingüística o de l'economia.

Però la producció de coneixement no s'exhaureix amb aquest mode clàssic. Més aviat es complementa amb un mode de producció que és pràctic, en el sentit que és un procés d'aprenentatge de l'experiència. És a dir, el coneixement és construït en el mateix procés en què es construeix un objecte. El coneixement és, doncs, dinàmic; pot ser explícit o expressar-se en el fet mateix de conèixer, i està íntimament relacionat amb

la pràctica o, més ben dit, és la pràctica mateix. Es desenvolupa i es duu a terme, per exemple, en àrees com el software, la gestió de sistemes o la biotecnologia, àrees que sembla que s'agrupen en la categoria de les ciències artificials.

En el mode 2, els criteris de qualitat depenen de la rellevància social i de la utilitat del coneixement produït i, per tant, només en part depenen de la *peer evaluation*, és a dir, de l'avaluació intradisciplinària. Això té conseqüències importants per a la professió del científic, ja que deixa d'haver-hi una relació unívoca entre una disciplina i una professió. Més aviat la relació pràctica entre teoria, experiència i qualificació, esdevé heterogènia.

El mode 2 no opera necessàriament d'acord amb un sistema deductiu. El coneixement és molt més una sèrie de narratives que una guia sobre les pràctiques i, en conseqüència, hi ha qüestions que pertanyen a les narratives que s'han de considerar. És un coneixement fractal, en el sentit que les parts, les metàfores, adquireixen sentit com a parts d'un tot.

Les metàfores, les analogies i els models s'inclouen, doncs, en aquest procés. I si les prenem com un conjunt de figures, som transportats sorprenentment fins als humanistes renaixentistes i el seu interès per la retòrica. Però aquest afegit ve amb una nota a peu de pàgina: la retòrica no torna amb finalitats persuasives, sinó perquè és una part constitutiva del procés de creació de coneixement. I amb això obrim les portes al significat i a la interpretació. Perquè una metàfora tan simple com "Ets el meu Sol" adquireix un significat diferent quan sabem que és un Romeu qui pronuncia la frase, però igualment podem discutir si el Sol és una referència kepleriana o bé si es pot referir al temps gèlid de l'Anglaterra isabelina, o potser és el símbol d'un nou transfons religiós. Heus aquí el caràcter fractal, que ve a picar l'ullet a l'hermenèutica.

Així doncs, aquest és probablement el fil que enllaça les obres del professor Jensen amb el context social. No és simplement l'interès pel socioconstructivisme, o l'interès per descobrir les lluites pel poder que bateguen més enllà de l'ontologia. Jensen pot rebutjar la trampa de regressió infinita implícita en el constructivisme social com un exercici estèril. Tanmateix, Jensen pot acceptar l'ontologia com una variable necessària, fent-se ressò de la manera com el metge polonès Ludwig Fleck va descriure el col·lectiu com un agent en la constitució d'un fet científic.

I llavors apareix l'interès en el *management*: la gestió de les organitzacions actuals en l'anomenada societat del coneixement implica la gestió de projectes, la gestió de la recerca i la gestió de la innovació. I totes elles es poden il·lustrar esguardant el coneixement tal com es presenta.

En els seus treballs, el professor Jensen ha assenyalat clarament que la lògica dels enginyers, la lògica que va presidir assoliments famosos, como el *Manhattan Project*, és distinta però poc útil per a la recerca i la innovació. De fet, mentre els projectes tenen uns objectius clarament definits prèviament i, en conseqüència, se'ls poden assignar els temps i els recursos corresponents, la recerca, en canvi, es confronta amb problemes diferents. No tan sols hi ha la incertesa dels resultats –la qual cosa no és menor, per cert–, atès que els objectius de la recerca són abstractes o inespecificables. També hi ha la separació entre el resultat de la recerca i el control de qualitat, és a dir, les publicacions, els *journals* i els *peers*. I aquestes coses clarament escapen al control de l'investigador.

Per tant, en una societat del coneixement, en què es diu que aquest té una gran importància econòmica, la creació de coneixement és una labor molt complexa i les complicacions que comporta a l'hora de gestionar el procés són enormes. I, efectivament, com subratlla Jensen, això no es pot resoldre recorrent al *management* clàssic.

A més, que hi intervé la innovació, les complicacions augmenten. Per començar, la creativitat implica tractar amb l'ambigüitat. Tanmateix, l'ambigüitat ha estat expulsada del pensament científic convencional. Els fets parlen per si sols, les dades venen donades. Però, inevitablement, els processos creatius tracten amb objectes oberts a la interpretació i a la producció de significat. En la producció de significat, naturalment hi ha una tendència clara cap a la clarificació, però en la mesura que es tracta d'un procés de construcció impulsat entre persones que parlen i discuteixen sobre perspectives i significats.

Tomem, doncs, a la retòrica i, amb ella, a l'art i a la interpretació. I així com que, per exemple, els textos literaris són oberts a la interpretació contínua, de manera que no s'assoleix mai cap conclusió, els canons es modifiquen i els textos es reinterpreten, lluny del relativisme. En aquest procés, hi ha el dinamisme que porta a una millor interpretació. I igual com l'art és obert a la interpretació, sorprenentment arribem a entendre que el *management* també es subjecte a interpretació, atès que qualsevol acció que es produeix en qualsevol organització no és un simple fet que demana la seva resposta a la manera baconiana, sinó que és el resultat de la conversa de tots els participants.

I en aquest viatge, Jensen ens deixa pensant sobre quantes formes distintes de management coexisteixen i es refereixen a projectes, recerca o innovació.

II

Jensen sent una passió intensa per relacionar la teoria amb la pràctica. I no perquè pretengui resoldre la diferència entre la recerca bàsica i l'aplicada. Més aviat es tracta de reconèixer que les torres d'ivori, per bé que existeixen legítimament en la ciència i tenen el seu propi espai, com en la matemàtica o la geometria, poden relegar altres formes de coneixement un lloc menys preeminent.

Aquesta actitud de privilegiar la pràctica es mostra en Jensen de formes diverses. Ho fa rescatant figures de la història com Brunelleschi, de qui li interessa el tractament de la perspectiva, però no tant pel resultat que n'obté com per la manera com es produeix. Li interessa el seu tractat de perspectiva fonamentalment perquè Brunelleschi sap què és un dibuix tant com sap fer-ne un. Aquesta passió per la pràctica i pel procés el porten a interessar-se per aquelles formes de coneixement que expressen una qualitat perceptible només quan es despleguen. En aquest sentit, retorna a Polanyi no tant per tematitzar un tipus de coneixement, sinó per assenyalar una falla fonamental en la interpretació del seu treball. Polanyi no descobreix el coneixement tàcit que es vincula a la pràctica, sinó que destaca una manera de conèixer, és a dir, una manera d'interaccionar i de construir l'objecte de coneixement. Per tant, no és tant que hi hagi formes de coneixement que es puguin traduir o fer-se explícites, sinó més aviat que hi ha formes diferents en el fet de conèixer.

Jensen és un intel·lectual fermament convençut que les idees són importants, però que ho són d'una manera singular. Potser acceptaria que fer i pensar són semblants. Aquesta germandat entre pensar i actuar, aquest pragmatisme, troba ressò en Dewey, que en ser interrogat sobre l'Escola Progressiva que va fundar a Chicago responia amb tota ingenuïtat: "Sóc simplement un filòsof; intento pensar, això és el que faig." És a dir, la distinció entre pensar i fer és pràctica, no substantiva.

Efectivament, darrere de la creació i la direcció del Departament de Filosofia i Management de la Copenhaguen Business School, hi ha una aposta pràctica o, més ben dit, un pensar construïnt, com també en la creació i la direcció del Learning Lab Denmark, o de l'Associació Europea de Programes Doctorats en Management (EDAMBA), o de la construcció

d'una nova universitat a Aarhus. En totes aquestes activitats, que ha creat, presidit, orientat o dirigit, Jensen ha deixat clar que, a banda d'una energia considerable, ha buscat articular i desenvolupar les seves idees en projectes i institucions, i no tan sols en el sentit de la seva aplicació pràctica, sinó en el sentit que l'acció constitueix una idea.

El Learning Lab Denmark s'ubica en un edifici acadèmic que formalment acull la Facultat de Pedagogia i que a penes es diferencia dels altres entorns acadèmics. Tanmateix, en traspasar-ne el llindar, ens endinsem en un espai diferent, sense parets ni pisos, on no hi ha la jerarquia en els materials ni en els espais, i on regnen la diversitat i la interdisciplinarietat. Tots n'hem sentit a parlar, i l'hem posat com a exemple reiteradament als nostres cursos i classes, però molt poques vegades hem traspassat aquest llindar per anar més enllà de les "sitges acadèmiques".

O bé en la creació de l'escola d'estiu de l'EDAMBA, que va presidir i que es reunia al sud de França, en un sobri castell gascó del segle xvii, on estudiants i professors s'interpel·laven de forma radical, és a dir, "d'arrel", no atenen altres regles que les del debat i la prova. Deixant de banda, almenys momentàniament, les rígides regles d'origen escolàstic, segons les quals el treball final d'un doctorat és avaluat d'acord amb un marc que privilegia la lògica, en els seus aspectes més formals, i que es desplega en una tesi, la seva defensa i els oponents, marc en el qual s'havien d'incloure –com encara avui es recorda a les institucions holandeses– dos acompanyants convenientment equipats amb florets, per tal de protegir el defensor de la tesi dels atacs dels oponents.

Al castell gascó no es vessava sang, sinó que era un espai, en definitiva, on la idea de veritat no era entesa com a abstracció, tal com l'entendrien el geòmetra o el lògic, sinó com una cosa pràctica –tal com deia provocativament W. James. Pràctica, en el sentit que a la idea li succeïa algun cosa. Pràctica, en el sentit que és oportuna en la direcció del nostre pensament.

III

Aquesta vocació d'aspiració i permanència en els escrits i en els projectes institucionals es combina amb una passió per l'ús de la paraula. Ja sigui en el debat o en l'escolta respectuosa, poques vegades els estudiants són tan ben acollits com a veritables acòlits com a les classes del professor Jensen. En elles, s'hi desenvolupen dos tipus d'erudició.

L'extensiva i la intensiva. D'aquesta última, només n'aporto una dada, però ben singular: en les seves contribucions acadèmiques, la llista de referències usualment són poques. Els seus papers no estan plens de referències a articles publicats per grups d'investigadors que hi afegeixen la seva petita contribució com a petits enxanetes; ben al contrari, a les seves classes i als seus articles, les referències hi són escasses però acostumen a ser petits universos: Descartes, Kuhn, Popper, Locke, Jaeger i pocs més. És a dir, a les seves classes procura tractar amb els gegants, i no amb els qui s'han enfilat a les seves espatlles.

Tractar amb gegants comporta, tanmateix, riscos. En una ocasió, després de quatre hores de seminari en què va quedar escrita una sola frase solitària a la pissarra: "*The cat is on the mat*", es va entaular una discussió en la qual van sorgir Husserl i el Wittgenstein el de les *Philosophical Investigations*. En un moment donat, un dels estudiants, mogut pel debat, va aprofitar el temps disponible per exposar la seva tesi doctoral, que estava a prop d'acabar. El debat que va seguir entre els participants va ser dur, en més d'un sentit. I, probablement, descoratjador per a l'estudiant, que va veure com li desmuntaven la meitat de les assumpcions del seu projecte doctoral en una tarda que recordaria com a nefasta. Sortint del seminari, en Hans comentava somrient: "Excel·lent debat, realment excel·lent."

A les seves classes, Jensen exerceix una erudició intensiva, però a vegades també és extensiva, i els en podria donar notícia de més d'un cas, però només en comentaré un que és pertinent aquí. Una vegada, parlant sobre la història de les institucions, va dir desimboltament que el fundador de l'antropologia no era ni un anglès ni un alemany (Boas), sinó un jesuïta espanyol, Francesc Xavier, que va cercar en la comprensió de la cultura l'instrument per acostar-se a una comunitat. Perquè, d'una banda, acceptava la diferència i, de l'altra, utilitzava l'observació com una forma de recollida de dades.

He traçat tres característiques del professor Jensen: l'acadèmic, l'institucional i el docent.

IV

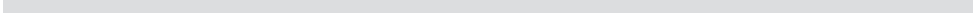
Permetin-me que acabi la meva intervenció amb una història que confio que sàpiguen interpretar. Vostès segurament coneixen el *Tao Te Ching*, un text que s'atribueix a Laozi i que, com el seu nom indica, tracta del camí, de la virtut i de la saviesa o, més precisament, del savi. Sembla que fou escrit cap al segle vi abans de Crist i és un text fundacional del taoisme. Bertolt Brecht va escriure un poema en què imaginava com es devia

crear aquest text. Segons Brecht, es va redactar en una setmana a la cabana d'un guarda de frontera. Laozi, ja ancià, viatjava acompanyat d'un servent. Deixava el país entristit, cercant la pau que allí no havia pogut trobar. Un duaner els va aturar i va preguntar al savi què portava a sobre, i el servent va contestar que Laozi no portava res més que el seu saber. Llavors, el duaner els va deixar passar, però quan ja eren un tros lluny, el duaner, un home senzill i pobre, va pensar en les paraules del savi i li va demanar que no es guardés el seu saber per a ell. Laozi, després d'observar-lo detingudament amb els ulls cansats, va contestar: qui pregunta mereix una resposta. I es va passar set dies escrivint a la cabana del duaner, cuidat per aquest. I, en acabat, li va deixar el llibre, amb vuitanta-una sentències. Llavors, Laozi i el seu servent van continuar el viatge.

Brecht, al seu poema, lloa el savi que escriu i comparteix la seva saviesa, però també l'home que pregunta i que demana respostes. Anys més tard, Walter Benjamin va escriure sobre aquest poema i el tema de l'amistat. Segons Benjamin, el poema de Brecht presenta tres aspectes de l'amistat: primer, l'amistat demana previsió; segon, l'amistat requereix fer les petites coses com si fossin les més grans, i, tercer, segons Benjamin, l'amistat no suprimeix la distància, sinó que li dona vida.

No em queda res més per afegir, llevat d'una cosa: agrair al professor Hans Sigaard Jensen, que avui honorem aquí, que hagi posat vida en la distància.

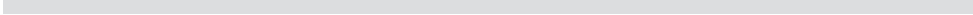
Dr. Alfons Sauquet,
degà de l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses ESADE
Universitat Ramon Llull

3

ENCOMIUM ON
DR. HANS SIGGAARD JENSEN'S MERITS,
DELIVERED BY DR. ALFONS SAUQUET,
DEAN OF ESADE-URL

The bestowing of an honorary doctorate is undoubtedly one of the best-known of academic ceremonies. It is an invitation to form part of a community united by a quest for knowledge — a brotherhood that in The Western World emerged over twenty-five centuries ago.

The rite brings together seekers of knowledge and we show this to the world by dressing in full academic regalia. Today's ceremony is joyous for two reasons. First, we welcome a new member to our university community. Second, his long and fruitful academic career has precisely focused on the nature of knowledge and its scope and function throughout history.

In addition to Professor Jensen's scholarly work, I will also cover his keen interest in practice and in teaching.

I

Jensen's intellectual enterprise is an ambitious and long-sustained one. It spans epistemology, Science's origins, development and the history of the concept of knowledge. His academic contribution is a rich and complex one. Although one could easily justify a detailed account of this remarkable labour and its fruits, I have chosen instead to highlight several strands of his work and ideas.

Jensen deals with what all of us here take for granted — knowledge. Jensen is interested in describing the acquisition, scope, discovery, justification for and meaning of knowledge. One way of approaching these matters has been to examine the concept of knowledge throughout history to discover underlying assumptions.

Jensen has thus posed questions on the evolution of scientific knowledge tracing the concept of knowledge since the Platonic ideal of immutable truth to the self-evident concept of truth emerging from logic— a school of thought that held sway almost up to the time that empiricism was adopted as the basis of science.

From there he has charted the decisive advances made especially from the 18th Century onwards. It was then that great strides were made in institutionalising knowledge following the ideals of The Enlightenment.— a process that gave rise to Humboldtian universities, which were rooted in research.

Eventually the rise of Science also developed in specialised research centres. Consequently, Science and its development turned into a singular phenomenon, in which new processes and agents established what we now understand as ‘knowledge’. The end result was the building of a scientific ethos in which there was no longer a place for the other forms of knowledge — Art (or narrated truth) and Religion (or revealed truth).

Despite this ever-widening gap between traditional approaches to knowledge and the new scientific method, the beginning of the 19th Century saw one last desperate attempt to bridge the gulf in Romantic philosophy. It was a lost battle. Friedrich Philipp Von Hardenberg was an engineer and Inspector of Mines by day but he had to wait until nightfall, to write under the pen name of *Novalis*, advocating a universal religion in, among other works, his ‘Hymns to The Night’ [*Hymnen an die Nacht*]

Thus Art and Religion and the classical discipline of Dialectics, Logic and Rhetoric (the last one added by Renaissance humanists) were displaced by the new faith in ‘hard facts’.

It was at this juncture that new professions rooted in research-based knowledge began to gain ground in various spheres. In the process, knowledge and even private experience shifted to institutions such as hospitals and universities.

The great advances made by Science in the 20th Century played a key role in the economy and Science became one of the underpinnings of power. In other words, scientific knowledge became strategically important and as it matured, greater attention was paid to its social dimension and consequences. Concepts such as thought style and collective thinking were explored. This in turn led to

descriptions by Kuhn, Lakatos and others of the context of scientific advances and the arguments used to justify them.

Nowadays, Science can be seen from several standpoints. These include: (1) Science as the quest for unchanging knowledge; (2) Science as a set of methods and processes inspired by Evolutionary Biology; (3) Science as ways of interacting within given social structures; (4) Science as power; (5) Science from the economic standpoint; (6) Science as an economy based on thought.

From among these perspectives, Jensen has echoed the enlightening division between knowledge production modes Gibbons *et al.*, 1994; Nowotny *et al.*, 2001). It is argued that the traditional way of creating knowledge within a scientific discipline is complemented by the emergence of a mode of knowledge production that is radically different from what preceded it. Whereas in traditional Science, problems emerge within the framework of well-established disciplines, in what might be called 'Mode 2', knowledge production spans fields and problems that are defined by practice and thus knowledge production is trans-disciplinary in origin.

That said, both knowledge-creation modes co-exist. The laboratory continues to thrive as a knowledge-production centre. In labs, there is a Baconian relationship with the object studied. Here, the paradigm goes, one only needs to put Nature on the rack, ask the right questions and she will reveal all. The lab continues to be the domain of the natural sciences and possibly of Linguistics and Economics too.

However, this classical approach to creating knowledge or Mode 1, is not exhaustive. Rather, it is complemented by a form of knowledge production that is practical insofar as it is based on experiential learning. Here, knowledge is created in the process of fashioning the object. Knowledge is thus dynamic — whether or not it is made explicit — and is embedded in the very same practice. Such knowledge is developed and put to use in fields such as Systems Management and Biotechnology, which are lumped into the category of 'artificial sciences'

In Mode 2 of knowledge creation the criteria of quality depends on the social relevance and usefulness of the knowledge produced. Here, inter-disciplinary peer evaluation only goes part of the way in assessing the value of research. This has major

consequences for researchers in ‘the artificial sciences’ given that the relationship between discipline and profession is a heterogeneous one in which theory, experience and formal qualifications all come into play.

‘Mode Two’ knowledge does not necessarily require a deductive approach. This is so because knowledge is much more than merely a set of instructions guiding practice. Consequently, there are issues bearing on narratives that have to be weighed in the balance. One could argue that the knowledge produced is ‘fractal’ insofar as each component or ‘metaphor’ only makes sense as part of the whole.

Metaphors, analogies and models are thus included in the process. If we take them as part of a seamless fabric, we find ourselves working in a way that is not dissimilar from that of Renaissance Humanists and their interest in rhetoric. The difference is that unlike then, rhetoric is no longer an instrument of persuasion but rather a key part of the knowledge creation process. Employing rhetoric opens the door to meaning and interpretation. Thus a simple metaphor such as “You are my sun”, acquires a different meaning once we know Romeo is uttering the sentence. Yet we can still argue whether the sun is a Keplerian reference, an allusion to Elizabethan England’s glacial weather or perhaps even a symbol with religious undertones. This gives us our fractal or, if you will, a dash of hermeneutics.

This is probably the thread that links Jensen’s work to the social context, management and persuasion. His work goes beyond an interest in socio constructivism and in uncovering the power clashes lurking beneath ontology. Jensen might reject the infinite regress trap implicit in social constructivism as a sterile exercise. Yet Jensen might accept the ontology as a necessary variable, echoing the way in which the Polish-Jewish physician Ludwig Fleck described the collective as an agent in the constitution of a scientific fact.

The way we see knowledge clearly sheds light on management in the so-called ‘Knowledge Society’, in which shaping projects, research and innovation is of great importance.

Professor Jensen has noted in his work that the logic of engineers — epitomised by The Manhattan Project — is of little help in fostering research and innovation. That

is because projects have clearly-specified goals before they are undertaken, allowing resources and time to be allocated beforehand. Instead research faces different problems. First, the goals in research are either abstract or unspecifiable and hence one cannot forecast their results. Second, there is a separation between research findings and the quality check in the form of publications, journals and peer reviews. Unlike project management, both things lie beyond the researcher's control.

As one might expect, in today's 'Knowledge Society', the creation of knowledge is of huge economic importance. Yet, we belatedly realised that knowledge creation is a fiendishly complex affair and managing the process is tricky in the extreme. As Jensen points out, the problems that arise cannot be solved using classical management techniques.

Things are even more complex when it comes to innovation. To begin with, creativity involves grappling with ambiguity. Yet, ambiguity has been ousted from typical scientific thought. Facts speak, data are givens. Creativity on the other hand means dealing with matters that are open to interpretation and sense-making. Clarification of meanings is only possible through intense discussion of perspectives and this is a social act and hence is hard to pin down.

Rhetoric again comes into play and with it Art and interpretation. Most people would readily accept that literary output is open to endless interpretation and that canons can be changed and texts reinterpreted. However, this is not the result of caprice or relativism but is simply part of the quest for better interpretations. Art is similarly open to interpretation. It may come as a surprise to discover that management too can be the subject of interpretation. Actions of any kind in an organisation are not 'facts' in the Baconian sense but are open to interpretation and this in turn is the result of discussion.

Finally we are left with distinct forms of management co-existing to launch projects, research or innovation.

II

Jensen has a passion for linking theory and practice. However, this is not because he hopes to resolve the difference between basic and applied research. Rather it is that

he sees Science's 'ivory towers' and ponders their justification. Of course, in some tightly-bounded fields — such as mathematics and geometry — there are good reasons for such edifices but, as noted, he does not want to rule out other forms of knowledge.

Jensen's strong interest in practice is revealed in many ways, one of which is his reference to historic figures such as Brunelleschi. His interest in this Renaissance architect lies less in Brunelleschi's achievements in the field of perspective than in how he obtained them. Jensen is interested in Brunelleschi's treatment of perspective but even more so in how he produces it. Brunelleschi knows what a 'picture' is precisely because he knows how to make one. Jensen focuses on the forms of knowledge that can be perceived as they are put into practice. He revisits Polanyi not to bash away at knowledge categories but instead to point out a fundamental flaw in the way his work has been interpreted. Polanyi did not discover a kind of tacit knowledge linked with practice that had to be made explicit but rather highlighted a form of knowing based upon interacting with and constructing the object on which knowledge was sought.

Jensen is an intellectual who is firmly convinced that ideas are important, albeit in a singular way. He might accept that thinking and doing are similar. The link between the two echoes Dewey's pragmatism when he was asked about the progressive school he founded in Chicago. Dewey ingenuously answered "I am only a philosopher, I try to think, this is what I do". In other words, the distinction between thinking and doing is a practical one, not a substantial one.

Putting theory into practice — or more accurately, thought to work — underlies the foundation and running of: (1) Copenhagen Business School's Department of Management, Politics and Philosophy (MPP); (2) Learning Lab Denmark; (3) the European Doctoral Programmes Association (EDAMBA for short); (4) the building of a new Aarhus University. The myriad activities that he has initiated, presided over or otherwise managed reveal both remarkable energy and consummate skill in articulating and developing his ideas through projects and institutions. In doing so, he shows that action constitutes an idea.

Learning Lab Denmark is sited in an academic building that houses the Teaching Faculty. From the outside, it looks for all the world like any other university barn. Once one steps over the threshold though, it is a different story — for it is a vast space lacking

internal partitions and is free of the rigid bounds imposed by university hierarchy in less fortunate climes. It is a place where diversity reigns, one can spread one's wings and spanning disciplines is positively encouraged. We have all dreamt of such places but we seldom cross the threshold.

Then there is EDAMBA's doctoral summer programme over which he presided and which was once held in an austere 17th Century Gascon castle in Southern France. There, students battled it out following only the rules of debate and proof. They throw to the winds the rigid rules dreamt up by The Schoolmen. Those rules, you will recall, evaluate a PhD thesis within a framework that stresses a highly formalised defence. Back then, the candidate might be accompanied by two strapping lads with sharp swords to keep both opponents and chop logic at bay. I have learnt this charming custom remains in Dutch universities.

No blood is shed in the Gascon castle but then again truth, is not treated as a cold abstraction but — as James provocatively argues — as something that is practical. Practical in the sense there is something that happens to an idea. Practical in the sense that it is expedient in the way of our thinking.

III

Jensen's written output and participation in institutional projects is extraordinary, as is his passion for debate. He listens to his students with respect and attention and treats them like acolytes. The learning fostered by his classes is both extensive and intensive. One should note that his scholarly writings contain few references. This is because Jensen's papers are not crammed with references to articles published by groups of researchers which add to Man's store of knowledge crumb by crumb. Instead, the scant references he does make are to universal figures — Descartes, Kuhn, Popper, Locke, Jaeger and a handful of others. In other words, his courses deal with giants and not those who have clambered on to their shoulders.

Of course, messing with giants entails risks — big ones. On one occasion, Jensen's four-hour marathon seminar had yielded just one enigmatic sentence on the blackboard — "The cat is on the mat". At this point a discussion flamed on Husserl and on Wittgenstein's *Philosophical Investigations*. One of the students, carried away in

the heat of the moment, used the opportunity to expound his doctoral thesis, then nearing completion. To his horror, it was swiftly shot down by his peers. The student was crushed, having seen half of his assumptions bite the dust in next to no time. On leaving the seminar, Jensen grinned broadly and uttered the words “Excellent debate, excellent indeed”.

Jensen’s deep erudition is evident in his classes but his vision is also astonishingly broad and has much to teach us here. For example, on one occasion when discussing the history of institutions, he convincingly argued that the first modern anthropologist was neither an Englishman nor a German scholar but instead the Spanish Jesuit —Francisco Xavier. It was he, said Jensen, who had sought to understand culture as a way of approaching a community, to accept differences and use observation to gather data.

So far, I have tried to sketch the academic, institutional and teaching aspects of Professor Jensen’s career.

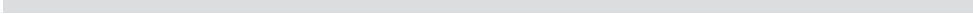
IV

I should like to end by telling you a short story whose message I am sure you will all grasp. You will have heard of *Tao te Ching* or the *Laozi* as it is sometimes known. The screed is attributed to Lao Tzu and, as its name indicates, it traces the wise man’s path to virtue and wisdom. It seems the document was written in the 6th Century BC and it is a foundational Taoist text. Bertolt Brecht wrote a poem in which he imagined its creation. As Brecht would have it, the book was written in a week in a border guard’s hut. Lao Tzu, who by that time was getting long in the tooth, was travelling with a servant. He left behind a land riven by strife and sought peace in his twilight years. A border guard barred their way and asked what the sage was carrying. Lao Tzu’s servant answered that his master bore naught but his wisdom. The guard let them through but before the two had gone far, he had second thoughts and ran after them. The man told Lao Tzu that he was a poor, unschooled man and begged the sage not to keep his wisdom all to himself. After looking the man up and down, Lao Tzu decided the wretch deserved an answer. He spent seven days in the guard’s hut, jotting down notes and left a book containing eighty one short chapters. Then Lao Tzu and his servant went on their way.

Brecht's poem is a celebration of a sage who not only shares his wisdom but also of the man who asks questions and demands answers. Years later, Walter Benjamin, wrote about the poem and its bearing on three aspects of friendship. According to Benjamin, friendship requires forethought, doing small services as if they were of cardinal importance. The final stanza of the poem illustrates the idea that friendship does not remove distance but rather brings it to life.

I have only one thing to add — to thank Prof. Jensen whom we honour today because he brings distance to life.

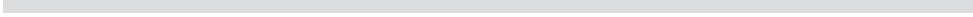
Dr. Alfons Sauquet, Dean of ESADE
Ramon Llull University

4

SPEECH BY DR. HANS SIGGAARD JENSEN,
PROFESSOR OF THE PHILOSOPHY OF SCIENCE
AND DIRECTOR OF THE EDUCATION RESEARCH CENTRE,
AARHUS UNIVERSITY/COPENHAGEN CAMPUS

On Philosophy and Business

I first visited ESADE in 1992. That was the year in which the Maastricht Treaty was voted upon. It created the basic framework for the European cooperation. It was also the year of the first annual meeting in the newly founded European Doctoral Programs Association in Management and Business Administration (EDAMBA). European identity and European future was a central focus of discussion. Especially central were the burning issues of how to “translate” these in relation to the areas of business research and business education. Basically in that period the contours of a new type of business system, and new type of economy and a new type of education were taking shape. During the 1990’s the key concept to catch many of these changes and trends was “the knowledge economy”. In many ways the concept was an import, just as in many ways business, business school and management were – imports from the United States. I was professor and director of the doctoral program at the Copenhagen Business School and was going to be elected president of EDAMBA. Denmark had just voted no to the Maastricht Treaty and thus created one of several crises in the European framework. It would be a challenge to give content and shape to a distinctly European conception of business research and business education, one that respected the long European tradition of learning and thinking which was exemplified in the long history of the European university. It was a tradition in which empirical research, professional training and education was coupled with philosophical reflection and a constant focus on values and virtues – not only the cardinal virtues but also of course the academic virtues. My cooperation with ESADE in the last more than 20 years has been a continuous attempt and struggle with these issues. Today they are as important and pertinent as then.

In 1994 I gave the first of a long series of doctoral courses in the area of research methodology and philosophy of science at ESADE. As responsible for the doctoral program at Copenhagen Business School – which was both of central strategic concern and rapidly

expanding – I had noticed that a large part of the doctoral students understood themselves as being located philosophically in a box they labelled “social constructivism”. When asked to throw some light on that relatively “black” box, it was very difficult for them. In a way they were located fairly precisely without knowing where it was. At the same time it became – internationally – more and more important to have a qualified position and location in relation to issues about the methodological landscape of research – especially in relation to research education. So it became important not only to develop critical tools for understanding what social constructivism was and was not, but also more general frameworks for understanding the role and form of business and management research in relation to the research landscape. Not only in very abstract terms, but also in organizational and political terms, and in relation to the role of knowledge in what was at the same time in the middle of the 1990’s termed “the knowledge society”. The emergence of new conceptions of the research system – new forms of knowledge production – was challenging traditional conceptions of research at business schools. The “old” model of thinking of the business school as a centre of applied research, like the conception of the technical university, were giving ways to new conceptions of more problem oriented not to say action oriented forms and modes of research. The term “Mode 2” research became a focus for self-understanding. Again like it was the case with “social constructivism” this did not first and foremost need prophets and preachers, but rather critical investigation and location of these ideas in the philosophical and historical context. This led to a re-examination of the history and development of management and business research with a focus on its specificity as being so closely related to both practice – the functions of executives – and to values.

In the 1990’s we saw not only the trends leading towards new forms of business systems, new business models but also a changing conception of the role of values. This had to do with the discovery of the need to handle and perform in several forms of discourse. A new media and political landscape suddenly changed the conditions of discourse in which business and thus also business schools found themselves. Just as in the field of medicine ethics and ethical issues had become of central important with new scientific and technological development, then in the field of management and leadership ethics, values and virtues had come on the agenda. A discourse of only efficiency and profit was not sufficient. We might say in relation to the founding history of economics that time had come to recognize that “The Wealth of Nations” was connected to the virtue of prudence, but that Adam Smith in his other great work on the theory of moral sentiments had – of course – recognized that this was only one of several virtues. Business was not a single-virtue activity but located in a pluralist

world. In many ways this had been “internally” recognized in many business schools where there were several value-cultures around disciplines such as finance, economics, organization and human resource development. Now this pluralism became pressing from the outside and necessitated an understanding of the how to be able to handle several forms of discourse – the ethical as one among them. The value dimension in economics was to a great part lost when economics in the beginning of the 20th century went from being understood as “political economy” based on historical methodology to a mathematics based value-free discipline. The analysis of the forms of discourses in the various disciplines and especially that of economics had been started in the end of the 1980’s typically exemplified in the studies of the rhetoric of the sciences – and of economics – begun by Deirdre McCloskey in her project on the “rhetoric of inquiry” at the University of Iowa. Although a project in the United States it related several fields not at all normally connected with rhetoric to the very long and very strong European rhetorical tradition starting with the sophists, Socrates, Plato and Aristotle. It also gave a framework in which to see the various parts and disciplines of management and business research as connected to the general phenomena of meaning creation and persuasion.

The German philosopher Immanuel Kant expressed the view that the two most difficult but also important inventions of humanity were the arts of government and education. He explicitly considered them arts as they involved not only knowledge and rationality but judgement. He could have added management and leadership – but at the time business had not become such an important factor in society – at least not in the way it is today. All these arts are “kairotic” in the sense that the exercise of reason is not one that works along deductive lines or the mechanical application of rules. One has to do the right thing at the right time. In this sense the unfolding of these practices are a type of narrative and is part of sense-making as an unfolding self- and organizational interpretation. The modern philosopher who has most closely argued the point is the Canadian Charles Taylor. Of course the kairotic nature of these “arts” as Kant calls them – is closely related to the basic kairotic nature of rhetoric. A persuasive argument need not only be valid but also to the point at the right time in the right way.

The rhetoric of inquiry also in its recognition of the various forms of discourse points in the direction of the various forms of knowledge. The idea that a good education in any field, and thus also a general or a liberal education should result in knowledge of, acquaintance with and a certain degree of proficiency in the relevant forms of knowledge is of course an old one. It has often been the task of philosophy to give the list and decide the relevance. It is of course also obvious that an influential stream of modern philosophy starting with Rene Descartes in

1637 has been sceptical of rhetoric and has tried to come up with radically universal forms of knowledge that could avoid also the essentially kairotic nature of the use of knowledge if there are several forms. Thus the search for one universal form of knowledge and one universal form of problem solving attached to it. Both Descartes and Leibniz tried to develop such projects – but none succeeded, although the attempt produced important results in logic and mathematics. It was the Italian philosopher Giambattista Vico who in his lectures introducing the new semester at the University in Naples in 1708 proposed that there were at least two forms of sciences, the analytical-mathematical and the poetic. Ideas he developed in his masterpiece “The New Science”/Scienza Nuova later in the century. By “poetic” he did not mean about or like poetry, but the sciences concerned with what man created – law, literature, art and history. Vico thus proposed an anti-reductionist and pluralist view of knowledge and education to a reductionist and monistic view.

An interesting point here is that since the time of Descartes, Leibniz and Vico we have seen our world transformed by the form of knowledge that Descartes and Leibniz helped develop – natural science – but mostly in the way it has been used and the “poetic” way of creating things – technology (of course using analytical-mathematical forms of knowledge). And the poetic form of knowledge in history and politics that Vico studied has been used also in a grand transformation of our social world, the momentous creation of the economic growth of the last 250 years. This development is closely associated with the emergence of the new business system that came about as a result of the various bourgeois revolutions of the 19th century and the founding of an American republican society. Science, technology, business – the emergence of a form of society with free exchange of ideas and possibilities of invention, innovation and entrepreneurial activity is here the central factor. Science has been a constant concern for philosophy since the scientific revolution and the constitution of modern philosophy, technology has in the last hundred years had an increasing interest understood not only as applied science – an understanding that is in an interesting way extremely reductive. Business has not been the object of much philosophy strangely enough, considering the enormous importance it has in our world. Maybe this is due to another form of reductionism – the idea that the essential form of knowledge involved in business is the one we find in economics, and thus based on prudential concepts of virtue and rationality. The recent work of Ellen O’Connor on the creation of new knowledge in management by reconsidering the fields lost foundations focusing on the work of such figures as Chester Barnard and Mary Parker Follett is also making this point.

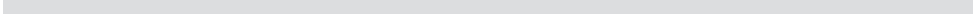
We often take the results of business and management research for granted in the sense that it is in an interesting way invisible. We start using concepts and ideas that are the result of research as if they have always been around and are the most natural and obvious. We do not know about – or even care about – the emergence and history of such concepts. This is actually a situation shared with the other social and human sciences. Everybody today thinks they have an “unconscious” and that there are forms of mental processes we can term repression. Maybe there is a relation to the way scientific concepts in the social and human sciences are related to daily life-experience. The tradition from Vico as it was for instance brought forward by a phenomenologist such as Alfred Schütz in understanding both the social and social science makes this point. Where concepts and ideas in the natural sciences often go squarely against our daily life-experience, this is not so in the social and human sciences. We still describe the Sun as rising although of course it is the horizon that is receding. Technology based on theories from natural science often seems to defy the natural laws and the natural world on which it is founded. Wireless phones seem unnatural although they are based on the same properties of electromagnetic waves that make it possible to see the stars. In contrast the “technologies” – of a social nature – that makes it possible to manage large complex organizations seem natural and even “invisible”. They could have emerged simply by themselves just as complex forms of organization have emerged in the realm of the living. Friedrich von Hayek talked about spontaneous and designed orders. For him language, perception and the market were paradigmatic examples of spontaneous orders. Organizations of the type we find as part of the state and of the business system are designed orders and the knowledge we have of these is an essential part of the process of designing them. That process again is a process of sense-making where the narration of the design – its creation – is an essential part both of making and understanding it. The success of management and business research is seen in the fact of our ability to run and manage large and complex organizations and at the same time taking it completely for granted. The knowledge becomes visible through its obvious invisibility. The task of a philosophy of management and business is then exactly to show this through the development of self-interpreting narratives.

When looking at the history of business education and business schools it is clear that there has been a very strong influence of what could be called “the engineering paradigm”. The idea is that we should possess knowledge of an applied character that could in an instrumental way be used to solve difficult problems that emerged in our daily practice. For this applicable knowledge should be available. And this could be provided by founding business and management knowledge on theories from the social sciences. In this way management

became a sort of social technology. The efficiency of management theories could of course be researched and they could be efficient even if they were only prescriptions of certain types of actions in certain types of situations. The case-study method of teaching was in a way an experience- rather than an evidence-based form of this: in such and such a situation do what has just been shown in this case to be efficient! The long and strong tradition of understanding management science as a form of applied operations research is an attempt to do better by providing an underlying theory of optimality and efficiency. The tasks of management were seen as based on accounting, on planning, on rational decision-making. In the period in which I have cooperated with ESADE all this has changed a lot. From an engineering paradigm with its idea of basic theoretical disciplines that are applied in the actual practice we have seen a more problem-oriented approach taking its point of departure in the actual challenges facing people in management and business. The demands for competencies have changed so that not only more technical competencies are demanded but also competencies in the area of sense-making and the creation of meanings. I have mentioned the emergence in the 1990's of the concepts of the knowledge economy and ideas of both new forms of research and new forms of business. An example of this could be the growth of creative business. An example from the public sector could be the search for a successor to New Public Management, which has often been seen as based on the engineering paradigm in thinking about management. In the history of educational thinking we have seen several periods in which paradigms of education have emerged to fit the intellectual needs of the dominant and strongly emerging groups of power in a society. The classical Greek conception of education as a sophistic/Socratic training in rhetoric and dialectics is a case in point; the later emergence of the liberal arts in early medieval times another. The most important modern version is connected to the emergence of the idea of the university as it was formulated by Wilhelm von Humboldt at the beginning of the 19th century and based on the concept of "Bildung" (Education) which implied not only the actual possession of knowledge but also the development and refinement of judgement and sensibility. This was an idea of education that fitted the emerging class of civil servants in a bourgeois state based on the rule of law. It was based on an idea of man as a free person with essential rights and dignities. Later in the century the university was either changed to or augmented with professional schools – such as in medicine and engineering – based on the emerging dominance of the natural sciences as giving the paradigmatic form of knowledge. This again led to the augmentation of the humanistic ideal of the liberal arts with a demand for a general education based on insight into and understanding of the sciences. The work "The Structure of Scientific Revolutions" of Thomas Kuhn was produced in the middle of the 20th century as an attempt to provide a text that could fulfil this purpose. It became one of

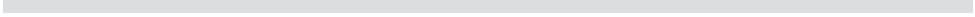
the most influential texts of the 20th century and was as such successful – but maybe in ways not intended. Neither technology nor business have as the important domains of knowledge and competence they are produced similar texts nor attempts at creating a new content that could form the basis for a concept of a general or liberal education fit for our times. But it is clear that there are contours and trends that give indications as to what the content could be. When not only rational decision-making but also sense-making and the creation of meaning are essential competencies it is clear that the two ideals of logic and rhetoric are both at play. With the increasing importance of knowledge and its changing nature and use we need to have competencies in both understanding and using various forms of knowledge – as discussed earlier. We have also seen in the development of knowledge economies a much higher focus on creativity and innovation. Innovation often understood in the Schumpeterian way of the creative destruction of capital or markets. Innovation is thus closely connected to creativity and to entrepreneurship – with the creative entrepreneur seen as the centre of developmental dynamism, the central person who creates new value. ‘Value’ here understood as a broad concept connected to anything worthwhile. It is of course noteworthy that innovation and creativity is not connected narrowly with business but with technology as well. We can in the area of business here see a parallel development to the one we find when we move from seeing technology as applied natural science to seeing it as an independent domain of competence in a family where also design and art has a place. We thus move from understanding business and management as applied social sciences to seeing them connected to an independent domain of competencies where not only mathematical and economic reasoning has a place, but also rhetoric and narrativity – the essential components and competencies in sense-making and the creation of meaning.

Dr. Hans Siggaard Jensen,
Professor of The Philosophy of Science and Director of the Education Research Centre,
Aarhus University/Copenhagen Campus

DISCURS DEL DR. HANS SIGGAARD JENSEN,
PROFESSOR DE FILOSOFIA DE LA CIÈNCIA
I DIRECTOR DEL PROGRAMA DE RECERCA
EDUCATIVA DE LA UNIVERSITAT D'AARHUS /
CAMPUS DE COPENHAGUEN

Sobre la filosofia i els negocis

Vaig visitar ESADE per primera vegada l'any 1992. Fou l'any en què es va votar el tractat de Maastricht, que va crear l'estructura bàsica per a la cooperació europea. També fou l'any de la primera reunió anual de l'European Doctoral Programs Association in Management and Business Administration (EDAMBA), que s'havia fundat recentment. La identitat europea i el futur d'Europa eren temes centrals de discussió. I especialment centrals eren les qüestions candents sobre com "traslladar" aquells temes a les àrees de la recerca empresarial i la formació directiva. Bàsicament, en aquell període es van començar a perfilar els contorns d'un nou tipus de sistema de negocis, un nou tipus d'economia i un nou tipus d'educació. Durant els anys noranta, el concepte clau per copsar molts d'aquests canvis i tendències fou el de "l'economia del coneixement". En molts aspectes, el concepte era importat dels Estats Units, com també ho havien estat els conceptes de negocis, escola de negocis i *management*. Jo llavors era professor i director del programa de doctorat de la Copenhagen Business School i seria elegit president d'EDAMBA. Dinamarca acabava de votar no al tractat de Maastricht i això va crear un de les diverses crisis que es van produir en el marc europeu. Era un repte donar forma i contingut a una concepció distintament europea de la recerca empresarial i la formació directiva, que respectés la llarga tradició europea d'aprendre i pensar, que s'exemplificava en la llarga història de la universitat europea. Era una tradició en què la recerca empírica i la formació professional anaven del bracet de la reflexió filosòfica i d'una orientació constant als valors i a les virtuts –no tan sols a les virtuts cardinals, sinó també, naturalment, a les virtuts acadèmiques. La meva col·laboració amb ESADE aquests darrers més de vint anys ha estat un intent i un esforç constant en aquest sentit. Avui aquests temes són tan importants i pertinents com ho eren llavors.

L'any 1994, vaig impartir el primer d'una llarga sèrie de cursos de doctorat en l'àrea de la metodologia de la recerca i la filosofia de la ciència a ESADE. Com a responsable del programa doctoral de la Copenhagen Business School –que era d'un interès estratègic central i en ràpida expansió–, havia observat que gran part dels estudiants de doctorat s'adcrivien a si mateixos filosòficament dins la “caixa” que podríem etiquetar amb la denominació de “constructivisme social”. Quan se'ls preguntava que aportessin una mica de claror en aquesta caixa relativament “negra”, els resultava molt difícil. D'alguna manera, se situaven en un lloc bastant precís però no sabien on era aquest lloc. Al mateix temps, cada vegada era més important –internacionalment– tenir un lloc i una posició qualificada sobre temes relacionats amb el panorama metodològic de la recerca –especialment amb relació a la formació en recerca. Així doncs, era important no tan sols desenvolupar instruments crítics per entendre què era i què no era el constructivisme social, sinó també marcs més generals per entendre el rol i la forma dels negocis, i de la recerca en *management* amb relació al panorama de la recerca. No només en termes molt abstractes, sinó també en termes organitzatius i polítics, i en relació amb el rol del coneixement en allò que, al mateix temps, a mitjan anys noranta es va anomenar “la societat del coneixement”. L'aparició de noves concepcions del sistema de recerca –noves formes de producció del coneixement– desafiava les concepcions tradicionals de la recerca a les escoles de negocis. El “vell” model de concebre l'escola de negocis com un centre de recerca aplicada, així com la concepció de la universitat tècnica, estaven donant pas a noves concepcions, més orientades als problemes, per no dir a l'acció, en les formes i els modes de recerca. El terme “recerca de mode 2” es va convertir en un focus per a l'autocomprensió. Novament, com també va passar amb el “constructivisme social”; per a això, no van caldre primer ni profetes ni predicadors, sinó més aviat la investigació i la localització crítica d'aquestes idees en el context filosòfic i històric. Això va portar a reexaminar la història i el desenvolupament del *management* i de la recerca empresarial centrant-se en la seva especificitat, que estava molt relacionada tant amb la pràctica –les funcions dels executius– com amb els valors.

Als anys noranta, vam veure no tan sols les tendències que portaven a noves formes de sistemes de negocis i nous models de negocis, sinó també una concepció canviant del rol dels valors. Això estava relacionat amb el descobriment de la necessitat de manejar i aplicar formes de discurs diverses. Un nou panorama mediàtic i polític va canviar de sobte les condicions del discurs en què s'expressaven els negocis i, per tant, les escoles de negocis. Com ja havia passat en el camp de la medicina, en què

l'ètica i les qüestions ètiques havien adquirit una importància central amb els nous desenvolupaments científics i tecnològics, en el camp del *management* i de l'ètica del lideratge, els valors i les virtuts havien aparegut a l'ordre del dia. El discurs basat en l'eficiència i el benefici ja no era suficient. Podríem dir, amb relació a la història fundacional de l'economia, que havia arribat el moment de reconèixer que *La riquesa de les nacions* estava relacionada amb la virtut de la prudència, però que Adam Smith, en la seva altra gran obra sobre la teoria dels sentiments morals, havia reconegut –naturalment– que la prudència era només una de moltes virtuts. Els negocis no eren una activitat d'una sola virtut sinó que es localitzaven en un món pluralista. De moltes maneres, això ha esta reconegut “internament” en moltes escoles de negocis en què conviuen diverses cultures de valors amb relació a disciplines com les finances, l'economia, l'organització i el desenvolupament dels recursos humans. Ara aquest pluralisme era necessari des de fora i requeria comprendre com poder manejar diverses formes de discurs –entre ells, l'ètic. La dimensió dels valors en economia s'havia perdut en gran part quan, al principi del segle xx, l'economia va deixar de ser entesa com una “economia política”, basada en una metodologia històrica, i va passar a ser una disciplina basada en les matemàtiques i desproveïda de valors. L'anàlisi de les formes dels discursos de diverses disciplines i, especialment, de l'economia es va iniciar al final dels anys vuitanta, amb l'exemple típic dels estudis de la retòrica de les ciències –i de l'economia– que va emprendre Deirdre McCloskey en el seu projecte sobre la “retòrica de la recerca” a la Universitat d'Iowa. Si bé era un projecte nascut als Estats Units, relacionava diversos camps –que normalment no s'havien relacionat de cap manera amb la retòrica– amb la molt llarga i forta tradició retòrica europea, començant pels sofistes, Sòcrates, Plató i Aristòtil. També proporcionava un marc que permetia veure les diverses parts i disciplines del *management* i la recerca empresarial relacionats amb els fenòmens generals de la creació de significat i la persuasió.

El filòsof alemany Immanuel Kant va expressar l'opinió que les dues invencions més difícils, però també les més importants de la humanitat, eren les arts del govern i de l'educació. Les considerava explícitament arts perquè implicaven no tan sols el coneixement i la racionalitat, sinó també el judici. Hi podria haver afegit el *management* i el lideratge –però llavors els negocis encara no havien esdevingut un factor tan important en la societat– almenys no de la manera en què ho són ara. Totes aquestes arts són “kairòtiques”, en el sentit que l'exercici de la raó no és aquell que actua seguint unes línies deductives o l'aplicació mecànica d'unes normes. Hom ha de fer el que pertoca en

el moment corresponent. En aquest sentit, el desplegament d'aquestes pràctiques és un tipus de narrativa i forma part de la producció de sentit com a progressiva interpretació d'un mateix i de l'organització. El filòsof modern que ha tractat més de prop aquest punt és el canadenc Charles Taylor. Evidentment, la naturalesa kairòtica d'aquestes "arts", tal com Kant les anomena –està molt relacionada amb la naturalesa bàsicament kairòtica de la retòrica. Un argument persuasiu no tan sols ha de ser vàlid, sinó que també ha de venir al cas i s'ha d'exposar en el moment oportú i de la manera correcta.

La retòrica de la recerca, també en el seu reconeixement de les diverses formes de discurs, apunta en la direcció de les diverses formes de coneixement. La idea que una bona educació en qualsevol camp, i per tant també una educació general o liberal, hauria de donar com a resultat el coneixement, la familiarització i un cert grau de domini de les formes més rellevants de coneixement és, naturalment, una idea antiga. Sovint ha estat tasca de la filosofia facilitar-ne la llista i decidir-ne la rellevància. Naturalment, també és obvi que un corrent influent de la filosofia moderna, començant per René Descartes l'any 1637, s'ha mostrat escèptic de la retòrica i ha intentat proposar formes radicalment universals de coneixement que poguessin evitar també la naturalesa essencialment kairòtica de l'ús del coneixement, si n'hi ha diverses formes. Així doncs, hi hauria la cerca d'una única forma universal de coneixement i una única forma universal de resolució dels problemes vinculada a ella. Tant Descartes com Leibniz van intentar desenvolupar aquests projectes –però cap d'ells no se'n va sortir, per bé que els seus intents van produir resultats importants en la lògica i en les matemàtiques. Fou el filòsof italià Giambattista Vico que, a les seves lliçons introductòries del nou semestre a la Universitat de Nàpols l'any 1708, va proposar que almenys hi havia dues formes de ciències: les matemàtiques-analítiques i les poètiques. Aquestes idees les desenvoluparia en la seva obra mestra *Scienza Nuova* [La ciència nova] més avançat el segle XVIII. Per "poètica" no es referia a res vinculat amb la poesia o similar, sinó a les ciències relacionades amb el que l'home creava –dret, literatura, art i història. Vico va proposar, doncs, una visió antireduccionista i pluralista del coneixement i l'educació, enfront d'una visió reduccionista i monista.

Un punt interessant aquí és que, des del temps de Descartes, Leibniz i Vico, hem vist com el nostre món era transformat per la forma de coneixement que Descartes i Leibniz van ajudar a desenvolupar –la ciència natural–, però majoritàriament en la forma en què s'ha utilitzat i en la forma "poètica" de crear coses –la tecnologia (naturalment, fent servir formes de coneixement analítiques-matemàtiques). I la forma

poètica de coneixement en la història i en la política que Vico va estudiar, també s'ha fet servir per a la gran transformació del nostre món social, la transcendental creació del creixement econòmic dels darrers 250 anys. Aquest desenvolupament està molt relacionat amb l'aparició d'un nou sistema de negocis que va sorgir com a resultat de les diverses revolucions burgeses del segle XIX i la fundació d'una societat republicana americana. La ciència, la tecnologia, els negocis –l'aparició d'una forma de societat amb lliure intercanvi d'idees i amb la possibilitat d'inventar, innovar i emprendre és aquí el factor central. La ciència ha estat una preocupació constant per a la filosofia des de la revolució científica i la constitució de la filosofia moderna. La tecnologia ha adquirit els darrers cent anys un interès creixent, entesa no tan sols com una ciència aplicada –una concepció que és, curiosament, extremament reductiva. Els negocis, estranyament, no han estat objecte de gaire filosofia, tenint en compte l'enorme importància que tenen en el nostre món. Potser això és degut a una altra forma de reduccionisme –la idea que la forma essencial de coneixement que intervé en els negocis és la que trobem a l'economia, i, per tant, es basa en els conceptes prudencials de virtut i racionalitat. El treball recent d'Ellen O'Connor sobre la creació de nou coneixement en *management*, en què reconsidera els fonaments perduts d'aquesta disciplina, centrant-se en els treballs de figures com Chester Barnard i Mary Parker Follett, també insisteix en aquest punt.

Sovint donem per descomptats els resultats de la recerca empresarial i en *management*, en el sentit que és curiosament invisible. Comencem utilitzant conceptes i idees que són resultat de la recerca com si haguessin existit sempre i fossin els més naturals i obvis. No coneixem –i ni tan sols ens preocupa– quan van aparèixer aquests conceptes i quina història tenen. Aquesta és, de fet, una situació compartida amb les altres ciències socials i humanes. Tothom avui pensa que té un “inconscient” i que hi ha formes de processos mentals que podem anomenar de *repressió*. Potser hi ha una relació amb la manera com els conceptes científics en les ciències socials i humanes estan relacionats amb l'experiència real de cada dia. La tradició de Vico tal com va ser proposada, per exemple, per un fenomenòleg com Alfred Schütz, en entendre tant les ciències humanes com les socials, ho permet veure. Mentre que els conceptes i les idees en les ciències naturals sovint van justament en contra de la nostra experiència real de cada dia, això no passa així amb les ciències socials i humanes. Encara diem que el Sol puja encara que, evidentment, és l'horitzó que baixa. La tecnologia basada en les teories de les ciències naturals sovint sembla que desafia les lleis naturals i el món natural en què es fonamenta. La telefonia sense fils no sembla natural, encara que es

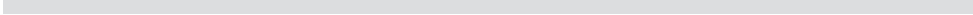
basa en algunes propietats de les ones electromagnètiques que també permeten veure les estrelles. En canvi, les “tecnologies” –de naturalesa social– que fan possible gestionar organitzacions grans i complexes semblen naturals i fins i tot “invisibles”. Podrien haver sorgit simplement per si mateixes, com han sorgit formes complexes d’organització en el regne dels éssers vius. Friedrich von Hayek parlava dels ordres espontanis i dissenyats. Per ell, el llenguatge, la percepció i el mercat eren exemples paradigmàtics d’ordres espontanis. Les organitzacions que trobem com a part de l’estat o del sistema empresarial són ordres dissenyats i el coneixement que en tenim és una part essencial del procés de dissenyar-les. Aquest procés novament és un procés de producció de sentit en què la narració del disseny –la seva creació– és un part essencial de la seva producció i comprensió. L’èxit del *management* i de la recerca empresarial es veu en la nostra capacitat de dirigir i gestionar organitzacions grans i complexes i, al mateix temps, de donar-ho completament per descomptat. Aquest coneixement esdevé visible a través de la seva evident invisibilitat. La tasca d’una filosofia del *management* i dels negocis és, doncs, mostrar exactament això a través del desenvolupament de narratives autointerpretatives.

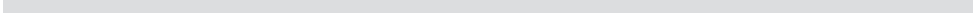
Esguardant la història de la formació directiva i de les escoles de negocis, resulta clar que hi ha hagut una influència molt forta del que es pot anomenar el “paradigma de l’enginyeria”. La idea és que hauríem de tenir coneixements de caràcter aplicat que es poguessin utilitzar de manera decisiva per resoldre problemes difícils que sorgissin en la nostra pràctica diària. Perquè aquest coneixement aplicable hauria d’estar disponible. I es podria proporcionar fonamentant els negocis i el coneixement de *management* en teories extretes de les ciències socials. D’aquesta manera, el *management* esdevindria una mena de tecnologia social. L’eficàcia de les teories de *management* naturalment es podria investigar i podrien resultar eficaces encara que fossin meres prescripcions de determinats tipus d’accions en determinats tipus de situacions. El mètode docent de l’estudi del cas era, d’alguna manera, una experiència –més que una forma d’evidència basada en aquestes idees: en una situació com aquesta, fes allò que s’ha mostrat eficaç en aquest cas! La llarga i forta tradició d’entendre la ciència del *management* com una forma de recerca aplicada d’operacions és un intent de procedir millor proporcionant una teoria subjacent sobre l’optimitat i l’eficàcia. Es considerava que les tasques del *management* es basaven en la comptabilitat, la planificació, la presa de decisions racionals. En el temps en què he col·laborat amb ESADE, tot això ha canviat molt. Des d’un paradigma d’enginyeria, amb la seva idea de les disciplines teòriques bàsiques que s’apliquen en

la pràctica real, hem passat a un plantejament més orientat als problemes, que prenia com a punt de partida els reptes efectius que afronten les persones en el *management* i en els negocis. Les demandes de competències han canviat, de manera que no tan sols es demanen unes competències més tècniques, sinó també competències en l'àrea de la producció de sentit i la creació de significats. He esmentat l'aparició, als anys noranta, dels conceptes de l'economia del coneixement, i les idees de les noves formes de recerca i les noves formes de negoci. Un exemple d'això podria ser el creixement dels negocis creatius. Un exemple del sector públic podria ser la cerca d'un successor per a la nova gestió pública, que sovint s'ha basat en el paradigma de l'enginyeria a l'hora de pensar en el *management*. Al llarg de la història del pensament educatiu, hem vist diversos períodes en què han sorgit paradigmes educatius per atendre les necessitats intel·lectuals dels grups de poder dominants i fortament emergents de la societat. La concepció clàssica grega d'educació com a formació sofista/socràtica en retòrica i dialèctica és un d'aquests períodes; l'aparició posterior de les arts liberals a l'alta edat mitjana, un altre. La versió moderna més important està relacionada amb el naixement de la idea de la universitat, tal com la va formular Wilhelm von Humboldt a principi del segle XIX, basada en el concepte de *Bildung* (educació), que implicava no tan sols la possessió efectiva del coneixement, sinó també el desenvolupament i el refinament del judici i la sensibilitat. Aquesta fou una idea d'educació que s'ajustava amb la classe emergent de funcionaris de l'estat en un estat burgès basat en l'imperi de la llei. Es fonamentava en la idea de l'home com una persona lliure amb uns drets i unes dignitats essencials. Avançant el segle XIX, la universitat es va canviar o ampliar amb les escoles professionals –per exemple, en medicina i enginyeria–, que es basaven en la dominància emergent de les ciències naturals com a aportadores de la forma paradigmàtica de coneixement. Novament, això va fer augmentar l'ideal humanístic de les arts liberals amb una demanda d'educació general basada en una nova percepció i comprensió de les ciències. L'obra *The Structure of Scientific Revolutions* de Thomas Kuhn fou escrita a mitjan segle XX com un intent de proporcionar un text que pogués satisfer aquest propòsit. Va esdevenir un dels textos més influents del segle XX i va tenir molt d'èxit –però potser d'una manera no pretesa. Ni la tecnologia ni els negocis, com a dominis importants de coneixement i competències que són, no han produït textos similars, ni han intentat crear uns nous continguts que puguin formar la base per a un concepte d'educació general o liberal adequat als nostres temps. Però és evident que hi ha contorns i tendències que indiquen com podrien ser aquests continguts. Quan no tan sols la presa de decisions racional, sinó també la producció de sentit i la creació de significats són competències essencials, és clar que els

dos ideals de la lògica i la retòrica estan ambdós en joc. Amb la importància creixent del coneixement, i la seva naturalesa i el seu ús canviant, necessitem tenir competències tant en la comprensió com en l'ús de diverses formes de coneixement –com ja hem dit abans. També hem vist en el desenvolupament de les economies del coneixement un enfocament molt més gran en la creativitat i la innovació. La innovació sovint entesa a la manera de Schumpeter, com a destrucció creativa de capital o de mercats. La innovació, doncs, està molt relacionada amb la creativitat i amb l'emprenedoria –en què l'emprenedor creatiu és vist com el centre del dinamisme del desenvolupament, la persona central que crea nou valor. Un 'valor' entès aquí com un concepte ampli, relacionat amb tot allò que sigui valuós. Naturalment, convé notar que la innovació i la creativitat no estan estretament relacionades només amb els negocis, sinó també amb la tecnologia. En el camp dels negocis, podem veure aquí un desenvolupament paral·lel al que trobem quan deixem de veure la tecnologia com una ciència natural aplicada per veure-la com un domini independent de competència, en una família en què també hi tenen lloc el disseny i l'art. Llavors, deixem d'entendre els negocis i el *management* com a ciències socials aplicades i les veiem com a relacionades amb un domini independent de competències en què tenen lloc no tan sols el raonament matemàtic i econòmic, sinó també la retòrica i la narrativitat –els components i les competències essencials en la producció de sentit i la creació de significats.

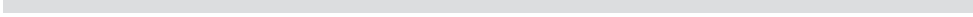
Dr. Hans Siggaard Jensen,
professor de filosofia de la ciència i director del centre de recerca educativa
Universitat d'Aarhus/ Campus de Copenhagen

DISCURS DEL
DR. JOSEP MARIA GARRELL,
RECTOR MAGNÍFIC DE LA
UNIVERSITAT RAMON LLULL

És indispensable, en primer lloc, agrair al professor Jensen la seva amabilitat acceptant la sincera invitació que ESADE, en nom de tota la Universitat Ramon Llull, li ha fet per tal de formar part de la nostra comunitat universitària a través de la concessió d'aquest doctorat *honoris causa*.

És per això, professor Jensen, que les meves primeres paraules han de ser d'agraïment per la seva generositat. De fet avui el professor Jensen ingressa formalment, i amb tots els honors, al claustre de professors de la Universitat Ramon Llull. I aquest és un pas més de la seva col·laboració amb la Universitat Ramon Llull. No hem d'oblidar que el professor Jensen col·labora amb ESADE des de l'any 1992, és a dir, des dels principis mateixos de la nostra Universitat en tant que projecte conjunt.

Quan ara fa aproximadament un any, la comunitat de l'Escola de Negocis d'ESADE va començar a preparar aquest projecte, vaig rebre la visita del Dr. Alfons Sauquet per exposar el què i el perquè ESADE volia proposar la concessió d'aquest doctorat *honoris causa*. Els seus arguments van ser extensos però, per sobre de tot, hi vaig detectar la il·lusió del que vol homenatjar una persona estimada, una persona que generosament ha ajudat la institució durant tants anys. Crec que aquella il·lusió que vaig poder percebre durant la reunió en el meu despatx, avui l'hem pogut reviuire tots amb les seves paraules. Posteriorment vaig poder parlar amb el Dr. Eduard Bonet, vell amic i persona clau en l'articulació del programa de doctorat d'ESADE. La conversa va ser breu, intensa i directa. A grans trets em va explicar la gran importància que el professor Jensen havia tingut en la definició i posada en marxa del programa de doctorat d'ESADE. En realitat, la influència del professor Jensen ha anat molt més enllà de la seva Aarhus University i de la nostra. El professor Jensen va ser escollit, ja l'any 1992, president de l'*European Doctoral Programmes Association in Management and Business Administration*, associació de la qual va ser fundador, i de la qual actualment continua essent el president honorari. El professor Bonet m'explicava la generositat del professor Jensen

promovent aquell indispensable lligam entre la recerca i la formació per a la recerca, és a dir, el doctorat. Potser és una percepció personal, però crec sincerament que les persones a càrrec del programa de doctorat de l'Escola de Negocis d'ESADE han tingut amb el professor Jensen aquella complicitat indispensable per tirar endavant un projecte d'enormes dimensions com després comentaré. La seva relació amb ESADE i el seu equip sempre ha estat molt estreta. És curiós, i enriquidor, observar com el filòsof Jensen s'introdueix en la recerca a partir de l'estudi de la filosofia de la lògica, amplia la seva formació en les teories de l'educació i s'implica de ple en la formació i la recerca en l'àmbit de les escoles de negocis.

Per tant, professor Jensen, crec que aquesta Universitat, i ESADE en concret, li hem d'agrair el seu suport durant aquests darrers 20 anys en l'articulació d'una activitat de doctorat dins d'aquesta nostra escola de negocis. L'acte d'avui és només la posada en escena d'aquest agraïment. La concessió del màxim guardó d'una universitat és una bona manera de reconèixer el mèrit dels acadèmics.

En segon lloc voldria parlar breument de l'escola de negocis ESADE i felicitar-los d'una manera molt especial. No només per la iniciativa de promoure el doctorat *honoris causa* del professor Jensen, sinó pel fet d'haver convertit una clàssica escola de negocis en l'escola moderna que avui tots observem. És un fet que comento sempre que l'ocasió m'ho permet. I més avui, en aquesta sala que aplega persones de tota la comunitat de la Universitat Ramon Llull, crec que val la pena aturar-nos un moment en això, en la conversió que a nivell de recerca i doctorat ESADE ha experimentat en els darrers anys. Crec que la tria del professor Jensen en pot ser una perfecta raó i un bon fil argumental.

Són moltes les persones de la comunitat ESADE que han contribuït a aquesta transformació. En part a través de l'observació de les tendències a nivell mundial, en part per la seva clara determinació a fer-ho. En què consisteix aquesta transformació? Doncs són molts els paràmetres i les característiques que s'han d'observar. Em quedo, ho deia abans, amb el que avui ens ocupa: la recerca i la formació per a la recerca. De fet, i abans de procedir a una política intensa en recerca, es va procedir a una política intensa en doctorat. Una escola de negocis moderna presta tanta atenció a la formació altament professionalitzadora, únic aspecte a destacar de les clàssiques escoles de negocis d'abans, com a la seva activitat de recerca. Una escola de negocis que avui es vulgui posicionar en el panorama internacional ha de ser referent en algun aspecte de la recerca al voltant del *business*. Una part del claustre de professorat ha d'entrar dins la dinàmica de la producció de nou coneixement científic en l'àmbit de la institució. En ser actius en recerca, es comença a ser atractius per a la formació en

recerca, i més en el context actual de recerca, en el qual s'aprèn a fer recerca fent-ne al costat de gent més experimentada en la matèria.

En part, i des del 1998, he tingut l'ocasió de ser testimoni d'aquesta transformació. Primer a través de companys de professió i amics, després des del Vicerektorat de Recerca de la Universitat. Es veu clarament com el capteniment de moltes persones de casa nostra, i l'exemple de personatges com el professor Jensen, han contribuït a aquesta transformació. Crec, doncs, que cal felicitar la gent d'ESADE en plural, pel procés, i per mostrar que és possible, i bo i escaient, introduir la recerca allà on era pràcticament absent, ja que el focus era sobretot la formació per a l'exercici professional. I tot això sense perdre ni aquest primer component ni la idiosincràsia de la institució.

Un darrer aspecte que m'agradaria destacar és allò que el Dr. Sauquet ha explicat del professor Jensen relatiu a la recerca "en mode 2". Avui en dia és relativament evident que la separació entre els clàssics conceptes de "recerca bàsica" i "recerca aplicada" ha deixat de ser comunament acceptada. De fet, i per bona part de la comunitat científica, el concepte de "recerca aplicada" és incorrecte, ja que el que hi ha (o el que hi ha d'haver) són aplicacions de la recerca. Actualment es constata de manera molt clara que, sense abandonar en cap moment aquella activitat de recerca que té com a objectiu final fer avançar el coneixement científic, s'està imposant un tipus de recerca que podríem denominar "recerca orientada". Crec que el terme és suficientment explicatiu, però és millor treure'n l'ambigüitat. En aquesta manera de fer recerca, els científics, interdisciplinàriament, s'apleguen en projectes orientats a la resolució de grans reptes de la nostra Societat. Des de la salut a l'educació, passant per la justícia o per la sostenibilitat mediambiental, els científics orienten la seva activitat a la resolució de problemes. I per fer-ho, cal buscar entre el coneixement existent per veure què és útil per abordar l'objectiu, i cal generar nou coneixement si el vigent no és suficient per abordar una solució al problema plantejat. El terme potser és nou, el concepte és ja antic. Els anys 60 del segle passat van ser testimoni d'un d'aquests grans reptes, d'un gran objectiu, en aquest cas en l'àmbit de l'exploració de l'espai; i de com aquell objectiu va aplegar científics que van haver de generar nous coneixements, nous productes i noves tecnologies al voltant d'un fil argumental únic i compartit. Estaran d'acord amb mi que també és més fàcil aconseguir inversions, especialment públiques, quan tot plegat s'orienta a un objectiu final.

Crec que bona part del que he dit té a veure amb el que el professor Jensen escrivia i ens recordava ara fa una estona. Cito textualment: *"L'aparició de noves concepcions del sistema de recerca –noves formes de producció del coneixement– desafiava les concepcions tradicionals*

de la recerca a les escoles de negocis. El "vell" model de concebre l'escola de negocis com un centre de recerca aplicada, així com la concepció de la universitat tècnica, estaven donant pas a noves concepcions, més orientades als problemes, per no dir a l'acció, en les formes i els modes de recerca. El terme "recerca de mode 2" es va convertir en un focus per a l'autocomprensió."

I acabo. Potser res ens feia pensar l'any 1994 quan el professor Jensen va impartir el seu primer curs en aquesta casa al voltant de la metodologia de la recerca i la filosofia de la ciència, que l'any 2013 ens aplegaríem per reconèixer-li els seus mèrits i agrair-li, a través d'aquest guardó i d'aquest homenatge, la gran contribució que ha fet en aquest àmbit, i si m'ho permeten, la gran ajuda que ens ha brindat. Allò que a mitjans dels anys 90 alguns imaginaven, avui és una realitat. El professor Jensen en té una part del mèrit. Moltes gràcies de nou i moltes felicitats!

Dr. Josep Maria Garrell
Rector de la Universitat Ramon Llull

